

Paweł Motek

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
pamo@amu.edu.pl*

Nierówności dochodowe gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017

Zarys treści: Celem artykułu jest przedstawienie nierówności dochodowych gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017, a więc po uchwaleniu ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz przystąpieniu Polski do UE. Nierówności dochodowe gmin powodują, że samorzady bogatsze mogą świadczyć dobra oraz usługi publiczne dla mieszkańców w większej ilości i o lepszej jakości. W rezultacie wpływa to na poziom i warunki życia oraz dynamikę rozwoju gospodarczego. Do określenia nierówności dochodowych gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017 wykorzystano wskaźnik Giniego. Uzyskane wyniki wskazują, że nierówności dochodowe gmin województwa wielkopolskiego zmniejszają się. Poza gminami zlokalizowanymi w aglomeracji poznańskiej oraz we wschodniej części województwa, które osiągają znacznie wyższe dochody własne oraz z udziałów w podatkach PIT i CIT, poziom dochodów ogółem jest zbliżony. Redystrybucja dochodów z budżetu centralnego do budżetów samorządowych, przede wszystkim w postaci subwencji wyrównawczej, przyczynia się do konwergencji poziomu dochodów.

Słowa kluczowe: dochody gmin, nierówności dochodowe, województwo wielkopolskie, wskaźnik Giniego

Wprowadzenie

Decentralizacja władzy publicznej rozumiana jako przeniesienie odpowiedzialności w zakresie planowania, zarządzania oraz pozyskiwania i alokacji zasobów z poziomu centralnego na niższe szczeble jest jednym z globalnych trendów występujących na świecie. W Europie Środkowo-Wschodniej, w tym również w Polsce, decentralizacja oraz powołanie samorządu terytorialnego stały się zasadniczymi elementami transformacji ustrojowej oraz społeczno-ekonomicznej zapoczątkowanej pod koniec lat 80. i na początku lat 90. XX w. Odejście od scentralizowanego zarządzania państwem i wprowadzenie zasad gospodarki wolnorynkowej wiązało się z ujawnieniem i nasileniem wielu problemów społeczno-gospodarczych,

w tym wynikających z występujących nierówności ekonomicznych. Późniejsza akcesja Polski do Unii Europejskiej i pojawiające się m.in. szerokie możliwości wykorzystania środków europejskich stały się z jednej strony dodatkowymi przesłankami uzasadniającymi pogłębienie zakresu reform decentralizacyjnych, a z drugiej szansą na wyrównanie występujących nierówności.

Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 2003 r. (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1530) dochodami gmin są: dochody własne, udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), subwencja ogólna, a także dotacje celowe (patrz szerzej m.in. Motek 2006, Swianiewicz 2011, Borodo 2015). Wyposażenie samorządów terytorialnych w wymienione źródła dochodów nie oznacza, że będą one uzyskiwały środki finansowe na takim samym poziomie. Wysokość dochodów własnych oraz udziałów w podatkach państwowych zależy przede wszystkim od takich uwarunkowań, jak potencjał społeczno-gospodarczy, zasoby naturalne czy też położenie geograficzne. Z kolei wysokość subwencji ogólnej, a w jej ramach np. części oświatowej, zależy od liczby uczniów oraz placówek oświatowych, poziomu wynagrodzeń nauczycieli, zaś części wyrównawczej głównie od wysokości osiągniętych dochodów podatkowych. Natomiast o kwocie uzyskiwanych dotacji celowych decyduje m.in. aktywność władz lokalnych w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych. Niezależnie jednak od osiąganego poziomu dochodów, samorządy terytorialne zobowiązane są do wykonania przekazanych im zadań, stąd też istotną kwestią jest określenie, czy i jakie jest ich zróżnicowanie.

System finansów samorządów terytorialnych oparty jest więc z jednej strony na dochodach własnych, które generalnie zwiększają nierówności dochodowe, a z drugiej na transferach budżetowych, które z kolei przyczyniają się do zmniejszenia tych dysproporcji. W sytuacji gdy autonomia dochodowa samorządów jest duża i dysponują one wieloma źródłami dochodów własnych oraz mają szeroki zakres kompetencji do ich kształtowania, tzn. przede wszystkim mają duży zakres władztwa podatkowego, nierówności dochodowe mogą szybko wzrastać. Przez to zwiększy się zdolność samorządów do konkurencji o mieszkańców oraz przedsiębiorców, tak jak wynika to z modelu Tiebouta (1956). Redystrybucja ma z kolei doprowadzić do wyrównania poziomu dochodów tak, aby niezależnie od poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki mieszkańcy mieli dostęp do dóbr i usług publicznych świadczonych na zbliżonym poziomie, przez co zostanie spełniona idea terytorialnej sprawiedliwości.

Celem artykułu jest przedstawienie nierówności dochodowych gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017, a więc po uchwaleniu ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz przystąpieniu Polski do UE. Niniejszy artykuł składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej przedstawiono przyczyny i konsekwencje występowania nierówności dochodowych. W drugiej zaprezentowano postępowanie badawcze i uzyskane wyniki, a ostatnią stanowi podsumowanie.

Nierówności dochodowe

Nierówności dochodowe, obok nierówności wydatkowych czy też majątkowych, są jedną z kategorii nierówności ekonomicznych. Nierówności dochodowe najczęściej odnoszone są do osób lub gospodarstw domowych, rzadziej natomiast do dochodów samorządów lokalnych (o nierównościach w różnych ujęciach piszą np. Podemski 2009, OECD 2011, Florida, Mellander 2016, Kańduła 2016, Czempas 2017). Nierówności niosą ze sobą szereg konsekwencji, a przede wszystkim mogą spowalniać wzrost gospodarczy głównie w krajach słabo rozwiniętych, ale także zachęcać do rozwoju w krajach bogatych (Barro 2000).

OECD (2011) definiuje nierówności dochodowe w odniesieniu do osób, gospodarstw domowych lub grup społecznych. Definicję tę można jednak zmodyfikować i zastosować do samorządów terytorialnych. O nierównościach dochodowych samorządów można mówić wówczas, gdy dochody budżetowe jednostek samorządowych są niejednakowe, tzn. niektóre samorzady dysponują większymi dochodami niż pozostałe, a w rezultacie mogą świadczyć dobra oraz usługi publiczne dla mieszkańców w większej ilości i o lepszej jakości, co może wpłynąć na poziom i warunki życia oraz rozwój społeczno-gospodarczy danej jednostki.

W literaturze wskazuje się szereg korzyści jakie mogą osiągnąć państwa w wyniku decentralizacji finansów publicznych. Należy do nich zaliczyć m.in. zwiększenie efektywności alokacji zasobów publicznych, usprawnienie zarządzania publicznego czy też przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednakże zwraca się również uwagę na jej negatywne konsekwencje (por. Rondinelli 1981, Rondinelli i in. 1983, Prud'homme 1995, 2003, Litvack i in. 1998, Smoke 2003, Rodriguez-Pose, Sandall 2008, Kulawik 2016, Martinez-Vazquez i in. 2017). Jednym z głównych problemów są utrzymujące się, a nawet pogłębiające nierówności dochodowe samorządów terytorialnych. Przyznanie w ramach decentralizacji samorządom terytorialnym szerokiego zakresu autonomii finansowej i oparcie ich finansów na dochodach własnych będzie sprzyjało konkurencji pomiędzy jednostkami i nierównościom dochodowym, natomiast jej ograniczenie i uzależnienie dochodów od transferów z budżetu centralnego przyczyni się do zmniejszenia dysproporcji dochodowych. Dlatego też dla wyjaśnienia przyczyn i konsekwencji nierówności dochodowych istotne znaczenie mają mechanizmy konkurencji terytorialnej oraz działalności redystrybucyjnej władz centralnych.

W ramach mechanizmu konkurencji terytorialnej i związanej z nią zasady „głosowania nogami” (Tiebout 1956) jako miejsce zamieszkania lub prowadzenia działalności gospodarczej zostanie wybrana ta jednostka, w której relacja pomiędzy świadczonymi usługami publicznymi a płaconymi podatkami będzie najkorzystniejsza. Przykładowo mieszkańcy lub przedsiębiorcy zgodzą się ponieść wyższe koszty (wyższe podatki) w zamian za to, że świadczone usługi publiczne będą w większym zakresie dostosowane do ich preferencji. Wyższe dochody będą więc osiągały samorzady o dużej bazie podatkowej, np. aglomeracje miejskie i gminy położone wokół nich, przez co będą mogły świadczyć usługi publicznej lepszej jakości i bardziej dostosowane do preferencji lokalnych społeczności, a w konsekwencji będą przyciągały nowych mieszkańców oraz inwestorów, co ostatecznie

przełoży się na jeszcze wyższy poziom dochodów budżetowych. Z kolei dla jednostek, które w wyniku takiej konkurencji stracą mieszkańców, przedsiębiorców itd., a więc zmniejszy się ich baza podatkowa, będzie to oznaczało spadek dochodów oraz pogorszenie jakości świadczonych usług publicznych. Samorządy te w celu zatrzymania mieszkańców mogą przyjąć strategię polegającą na obniżaniu stawek podatkowych. Jednakże takie działania spowodują dalszy spadek dochodów. Pojawi się więc problem błędnego koła, w którym niski poziom usług wywoła migracje mieszkańców, a w celu ich zahamowania samorządy zaczną obniżać stawki podatkowe, co ostatecznie doprowadzi do dalszego spadku dochodów i jakości świadczonych usług. Podobny rezultat pojawi się w wyniku podjęcia działań polegających na podnoszeniu stawek podatkowych. Wysokie stawki podatków, przy słabej bazie podatkowej doprowadzą do spadku poziomu dochodów, pogorszenia jakości świadczonych usług i migracji ludności (Prud'homme 2003). Wszystko to przyczyni się do wzrostu nierówności dochodowych.

Instrumentem przeciwdziałającym zwiększaniu się nierówności dochodowych jest redystrybucyjna działalność władz centralnych. Władza centralna, dokonując przesunięcia zasobów z bogatszych do biedniejszych obszarów, doprowadzi do zmniejszenia dysproporcji pomiędzy jednostkami oraz poprawy dostępu do usług publicznych w mniej zamożnych jednostkach (por. Litvack i in. 1998). Rząd centralny podejmie więc działania redystrybucyjne skierowane do uboższych samorządów, a interwencja ta w postaci transferów budżetowych ma pomóc w osiągnięciu terytorialnej sprawiedliwości i konwergencji poziomu dochodów. Dzięki transferom, przede wszystkim o charakterze wyrównawczym, powinien nastąpić wzrost poziomu dochodów oraz poprawa jakości świadczonych usług w samorządach uboższych, a decentralizacja finansów publicznych nie musi więc prowadzić do pogłębiania się nierówności dochodowych.

Postępowania badawcze i wyniki

Do określenia nierówności dochodowych gmin województwa wielkopolskiego wykorzystano wskaźnik Giniego. Jest to jeden z najczęściej stosowanych wskaźników tego typu, przede wszystkim ze względu na fakt, że spełnia on wszystkie postulaty (aksjomaty) stawiane takim miarom (Kakwani 1980). Rozkład egalitarny (brak koncentracji), tzn. taki, w którym wszystkie gminy uzyskują ten sam poziom dochodów, występuje wówczas, gdy współczynnik Giniego wynosi 0, a odstępstwa od tej wartości świadczą o nierównościach dochodowych. Maksymalna wartość wskaźnika może wynieść 1, co oznacza doskonałą nierówność (pełna koncentracja) w uzyskiwanych dochodach. Badanie przeprowadzono dla gmin województwa wielkopolskiego, którego podstawą były dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych (BDL) GUS dla lat 2004–2017 dotyczące dochodów ogółem, dochodów własnych (bez udziałów w PIT i CIT), udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych, a także dotacji celowych i subwencji ogólnej.

Dochody ogółem gmin województwa wielkopolskiego w cenach bieżących w latach 2004–2017 wykazywały stałą tendencję wzrostową (tab. 1). W 2004 r. wyniosły one 1635 zł na 1 mieszkańca, a w 2017 r. już 4463 zł. Pomimo dużych różnic w poziomie dochodów pomiędzy najbogatszym samorządem (8039 zł na 1 mieszkańca w 2017 r., Tarnowo Podgórne), a najuboższym (3653 zł na 1 mieszkańca w 2017 r., Słupca), wieloletni trend pokazuje, że nierówności dochodowe maleją, o czym świadczą coraz mniejsze wartości współczynników zmienności (20,3% w 2004 r. oraz 14,1% w 2017 r.). W badanym wieloleciu struktura dochodów gmin województwa wielkopolskiego niewiele się zmieniła. Udział poszczególnych grup dochodowych był podobny. W 2017 r. średni poziom dotacji celowych, subwencji ogólnej oraz dochodów własnych przekraczał 1000 zł na mieszkańca, a udziałów w podatkach państwowych 700 zł. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że podobnie jak w przypadku dochodów ogółem, pomimo dużych różnic pomiędzy wartościami skrajnymi w poszczególnych grupach dochodowych, następuje konwergencja poziomu dochodów. Zróżnicowanie dochodów własnych oraz udziałów w podatkach PIT i CIT zmniejszyło się z około 70% w 2004 r. do 48% w 2017 r. Jednakże cały czas utrzymuje się ono na wysokim poziomie. Świadczy to z jednej strony o istotnym wpływie uwarunkowań społeczno-gospodarczych danej jednostki samorządowej na jej poziom dochodów, a z drugiej o zmniejszającej się roli tych uwarunkowań w badanym wieloleciu. Wartości współczynników zmienności dla pozostałych dwóch grup dochodów były mniejsze. W przypadku dotacji celowych podlegały one największym wahanom, jednakże z występującą tendencją malejącą, wynosząc początkowo ponad 30%, a później około 15%. Natomiast w odniesieniu do subwencji ogólnej poziom współczynników zmienności utrzymywał się w granicach 25–30%, ale z występującą tendencją wzrostową. Zmniejszająca się rola uwarunkowań lokalnych, wynikająca m.in. z ograniczenia autonomii lokalnej samorządów na rzecz transferów z budżetu państwa, powoduje, że mechanizm redystrybucyjny będzie dominował nad mechanizmem konkurencji, a to powinno prowadzić do konwergencji poziomu dochodów w województwie.

Tabela 1. Dochody gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004 i 2017 w zł na 1 mieszkańca (ceny bieżące*)

	Średnia		Odchylenie standardowe		Współczynnik zmienności (w %)		Maksimum		Minimum	
	2004	2017	2004	2017	2004	2017	2004	2017	2004	2017
Dochody ogółem	1635,3	4463,5	331,7	630,6	20,3	14,1	3711,6	8039,2	1274,3	3653,2
Dochody własne	488,7	1101,2	306,1	531,6	62,6	48,3	2584,3	3966,1	154,6	424,2
Udziały w PIT i CIT	202,5	708,9	139,5	341,4	68,9	48,2	1396,2	2439,9	74,8	303,8
Dotacje celowe	216,9	1481,1	70,6	226,1	32,6	15,3	638,6	2293,5	131,8	981,2
Subwencja ogólna	727,3	1172,4	186,7	320,8	25,7	27,4	1072,1	2029,7	308,1	531,1

*W badanym okresie skumulowana inflacja wyniosła 28%.

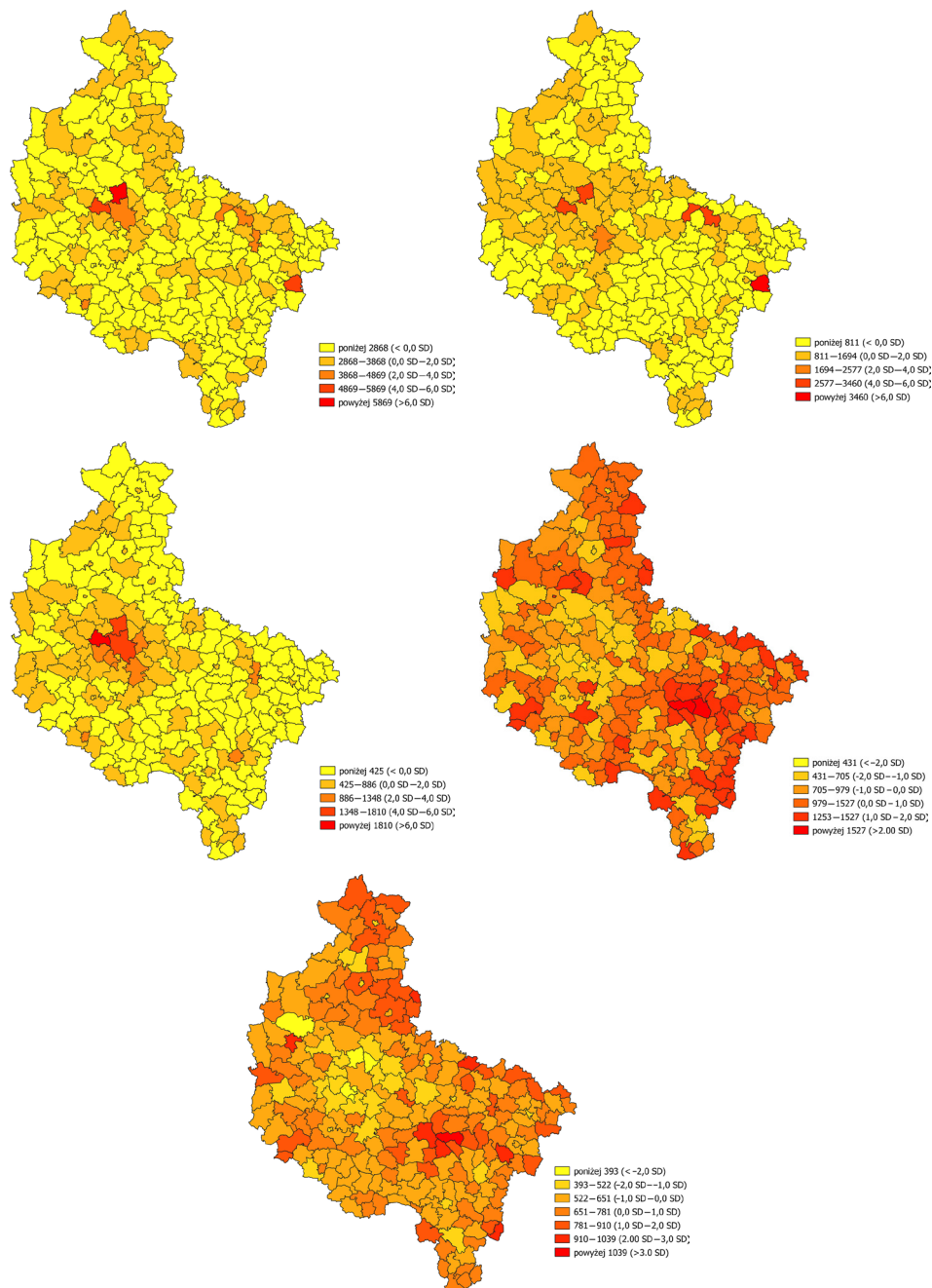
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Do podobnych wniosków prowadzi analiza średniego poziomu dochodów gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017 (ryc. 1). Poziom dochodów ogółem w większości gmin był podobny i wynosił około 3000 zł na 1 mieszkańca, przez co był on zbliżony do wartości odchylenia standardowego. Tylko nieliczne samorządy osiągały dochód przekraczający dwukrotną wartość odchylenia standardowego. Analogicznie poziom dochodów własnych i udziałów w podatkach PIT i CIT był zbliżony do odchylenia standardowego. Wyjątkiem są gminy aglomeracji poznańskiej oraz kilka jednostek we wschodniej Wielkopolsce. W tym pierwszym przypadku położenie gmin w bliskim sąsiedztwie Poznania, występujące procesy suburbanizacji, nowe inwestycje prywatne oraz migracje przyczyniają się do dynamicznego wzrostu poziomu dochodów (opis procesów społeczno-gospodarczych zachodzących w aglomeracji poznańskiej zawierają prace m.in. Churskiego (red.) 2010, Gaczek i in. 2011, Łodygi 2011). W przypadku gmin wschodniej Wielkopolski o wysokim poziomie dochodów własnych decyduje przede wszystkim wydobywanie węgla brunatnego i związane z tym dochody z opłaty eksploatacyjnej. Odwrotne prawidłowości występują w przypadku dotacji celowych oraz subwencji ogólnej. Gminy północnej i południowej Wielkopolski uzyskują znacznie wyższe kwoty z transferów z budżetu centralnego niż gminy w centrum województwa. Można więc stwierdzić, że transfery budżetowe przyczyniają się do wyrównywania nierówności dochodowych gmin województwa wielkopolskiego.

W całym badanym okresie wartości wskaźnika Giniego dla dochodów ogółem gmin województwa wielkopolskiego wynosiły około 0,1 (ryc. 2). Poza kilkoma gminami w aglomeracji poznańskiej oraz we wschodniej Wielkopolsce, większość gmin uzyskuje dochody ogółem na podobnym poziomie, co sprawia, że nierówności dochodowe są małe. Ponadto w badanym wieloleciu można zaobserwować nieznaczny spadek wartości współczynnika Giniego, co wskazuje na powolną, ale postępującą konwergencję dochodów gmin. Badania Kańduły (2016) dla gmin województwa lubuskiego oraz Czempasa (2017) w odniesieniu do gmin wiejskich prowadzą do podobnych spostrzeżeń.

Zgodnie z mechanizmem konkurencji największy wpływ na dywergencję poziomu dochodów gmin województwa wielkopolskiego powinny mieć dochody własne oraz udziały w podatkach państwowych. Otrzymane wartości wskaźnika Giniego pokazują, że w obu tych grupach dochodów nierówności są największe. Do 2010 r. wynosiły one około 0,3, a później spadły do poziomu około 0,25. Zauważalny jest więc postępujący proces konwergencji tych dochodów w województwie wielkopolskim. Potwierdza to wcześniejsze spostrzeżenie, że lokalne uwarunkowania i mechanizm konkurencji mają w dalszym ciągu istotny wpływ na kształtowanie się nierówności dochodowych gmin w województwie wielkopolskim, jednakże ich rola systematycznie maleje, głównie z powodu ograniczania zakresu autonomii lokalnej.

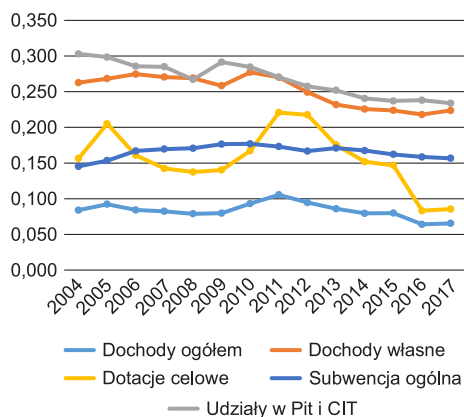
Redystrybucja dochodów z budżetu centralnego do budżetów lokalnych powinna prowadzić do konwergencji dochodów budżetowych gmin. Wartości wskaźnika Giniego dla dotacji celowych wykazywały dużą zmienność i kształtowały się w przedziale 0,1–0,2. Interesujący jest fakt, że w latach 2005, 2010,

Ryc. 1. Średni poziom dochodów gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017 w zł na 1 mieszkańca*

*Klasy zostały wyznaczone w odniesieniu do wartości odchylenia standardowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ryc. 2. Wartości wskaźnika Giniego dla dochodów gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

2011 oraz 2012, a więc w których odnotowano najwyższe wartości współczynnika Giniego dla dotacji celowych, wzrastał również poziom nierówności dla dochodów ogółem. Można zatem stwierdzić, że w województwie wielkopolskim w badanym okresie zmiany poziomu dotacji celowych w największym stopniu wpływały na kształtowanie się nierówności dochodowych. Szczegółowe określenie wpływu dotacji celowych, w tym m.in. roli środków z UE na nierówności dochodowe, wymaga jednak dodatkowych badań. Z kolei dla subwencji ogólnej wartości wskaźnika Giniego były dość stabilne i wynosiły około 0,15–0,17, wykazując przy tym powolną tendencję wzrostową. Subwencja ogólna, przede

wszystkim w postaci subwencji wyrównawczej, przyczynia się więc do spłaszczenia poziomu dochodów ogółem. Jak pokazują badania Kańduły (2016), część wyrównawcza subwencji ogólnej, którą otrzymują gminy o niskich dochodach podatkowych, w największym stopniu powoduje konwergencję dochodów gmin w Polsce. Rola np. części równoważącej subwencji ogólnej jest mniejsza.

Podsumowanie

W województwie wielkopolskim najwyższy poziom dochodów ogółem charakteryzuje kilka gmin zlokalizowanych w aglomeracji poznańskiej oraz we wschodniej części województwa. W przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągają one 3–4-krotnie wyższe dochody niż pozostałe gminy województwa. Poziom dochodów większości gmin jest zbliżony, o czym świadczą wartości wskaźnika Giniego w granicach 0,1. Pomimo więc dużych różnic pomiędzy maksymalnymi i minimalnymi wartościami dochodów budżetowych, uzyskane współczynniki Giniego pokazują, że dochody gmin województwa wielkopolskiego są podobne. Dodatkowo w badanym wieloletniu można zaobserwować nieznaczny spadek wartości współczynnika Giniego, co wskazuje na powolną, ale postępującą konwergencję dochodów.

Analogiczny proces konwergencji należy zauważyć również w przypadku dochodów własnych oraz udziałów w podatkach państwowych. Wartości współczynnika Giniego zmniejszyły się z 0,3 do około 0,25. Mechanizm konkurencji oraz lokalne uwarunkowania w istotny sposób wpływają na nierówności dochodowe gmin województwa wielkopolskiego, jednakże ich rola systematycznie maleje, głównie z powodu zmniejszającego się zakresu autonomii lokalnej.

Wartości wskaźnika Giniego dla gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017 dla subwencji ogólnej były stabilne, wykazując jednocześnie trend wzrostowy. Subwencja ogólna przyczynia się więc do konwergencji poziomu dochodów, przede wszystkim poprzez przesuwanie środków finansowych z samorządów zamożnych do uboższych. Z kolei wartości wskaźnika Giniego dla dotacji celowych charakteryzowały się dużą zmiennością. Trudno jednoznacznie określić ich wpływ na kształtowanie nierówności dochodowych gmin i w tym zakresie konieczne są szersze badania. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że przykładowo w latach 2010–2012 wysokim wartościom wskaźnika Giniego dla dotacji celowych towarzyszyły również wysokie wartości tego wskaźnika dla dochodów ogółem. Może to świadczyć o tym, że w województwie wielkopolskim w badanym okresie zmiany poziomu dotacji celowych w największym stopniu wpływały na kształtowanie się nierówności dochodowych.

Literatura

- Barro R. 2000. Inequality and Growth in a Panel of Countries. *Journal of Economic Growth*, 5(1): 5–32.
- Borodo A. 2015. Samorząd terytorialny. System prawnofinansowy. LexisNexis, Warszawa.
- Churski P. (red.) 2010. Rynek pracy i mobilność siły roboczej w aglomeracji poznańskiej. Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, 5.
- Czempas J. 2017. Dysproporcje w dochodach gmin wiejskich w Polsce w latach 2002–2015. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 485: 59–68.
- Florida R., Mellander Ch. 2016. The Geography of Inequality: Difference and Determinants of Wage and Income Inequality across US Metros. *Regional Studies*, 50(1): 79–92.
- Gaczek W., Komorowski J., Romanowski R., Urbaniak M. 2011. Potencjał gospodarczy aglomeracji poznańskiej. Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, 11.
- Kakwani N. 1980. *Income inequality and Poverty. Methods of Estimation and Policy Applications.* A World Bank Research Publication, Oxford University Press.
- Kańduła S. 2016. Międzygminne nierówności dochodowe i efekty ich wyrównywania (na przykładzie gmin województwa lubuskiego). *Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze*, 4: 117–133.
- Kulawik J. 2016. Federalizm fiskalny a rozwój wiejski. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 3, 348: 41–66.
- Litvack J., Ahmad J., Bird R. 1998. Rethinking decentralization in developing countries. *World Bank Sector Studies Series*, 21491. Washington.
- Łodyga B. 2011. Procesy demograficzne w aglomeracji poznańskiej w latach 1999–2009. Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej, 13.
- Martinez-Vazquez J., Lago-Peñas S., Sacchi A. 2017. The impact of fiscal decentralization: A survey. *Journal of Economic Surveys*, 31: 1095–1129.
- Motek P. 2006. *Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim.* Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- OECD 2011. *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising.* OECD Publishing.
- Podemski K. (red.) 2009. *Spór o społeczne znaczenie społecznych nierówności.* Wydawnictwo Naukowe UAM, Seria Socjologia, 65, Poznań.
- Prud'homme R. 1995. The dangers of decentralization. *World Bank Research Observer*, 10(2): 201–220.
- Prud'homme R. 2003. Fiscal decentralisation in Africa: a framework for considering reform. *Public Administration and Development*, 23: 17–27.
- Rodriguez-Pose A., Gill N. 2005. On the economic dividend of devolution. *Regional Studies*, 39(4): 405–420.

- Rodriguez-Pose A., Sandall R. 2008. From identity to the economy: analysing the evolution of the decentralisation discourse. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 26: 54–72.
- Rondinelli D. 1981. Government decentralization in comparative perspective: theory and practice in developing countries. *International Review of Administrative Sciences*, 47(2): 133–145.
- Rondinelli D., Nellis J., Cheema G. 1983. Decentralization in developing countries: a review of recent experience. Staff working papers, 581. The World Bank, Washington, D.C.
- Smoke P. 2003. Decentralisation in Africa: goals, dimensions, myths and challenges. *Public Administration and Development*, 23: 7–16.
- Swianiewicz P. 2011. *Finanse samorządowe. Koncepcje, realizacja, polityki lokalne*. Wydawnictwo Municipium SA.
- Tiebout Ch. 1956. A Pure Theory of Local Expenditures. *The Journal of Political Economy*, 64(5): 416–424.

Income disparities between Wielkopolskie Voivodeship communes in the years 2004–2017

Abstract: The goal of the article is to present inequalities in the incomes of the communes of Wielkopolskie Voivodeship in the years 2004–2017 i.e., after the passing of the local finances act and Poland's joining the EU. Income disparities between communes enable wealthier self-governments to provide their inhabitants with more public goods and services which are also of better quality. It consequently influences the level, life conditions and the dynamics of economic development. To establish the income disparities of Wielkopolskie Voivodeship communes in the years 2004–2017 use was made of the Gini index. The results achieved indicate that income disparities in question are not wide. Apart from the communes located in the Poznań agglomeration and in the eastern part of the voivodeship, whose own incomes and those received from the share in the PIT and CIT taxes are much higher, the income level is generally similar. The redistribution of income from the central budget to self-government budgets mainly in the form of countervailing subsidy contributes to the convergence of income levels.

Key words: commune income, income disparities, Wielkopolskie Voivodeship, Gini index